

การสร้างบริบทใหม่ให้แก่ชนตาคหมีของชาวไทดำในพื้นที่ภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย

THE RECONTEXTUALIZATION OF TAI DAM'S SIN TA-MEE IN WESTERN THAILAND

พิศุทธิลักษณ์ บุญโต 5337877 LCCU/M

ศศ.ม. (วัฒนธรรมและการพัฒนา)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : วีรณันท์ ดำรงสกุล, ประ.ด., ชิตชยางค์ ขมาภัย, ก.ด.

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของ “ผ้าชิ้นตาคหมี” กับกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในพื้นที่ภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยผ่านแนวคิดเรื่องมรดกทางวัฒนธรรม และศึกษากระบวนการรื้อฟื้นผ้าชิ้นตาคหมีจากการขาดช่วงการสืบทอดการทอและการใช้งานอย่างแพร่หลายไปในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยใช้แนวคิดเรื่องปรากฏการณ์โหยหาอดีต ศัญวิทยา และอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเอกสารร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนามจากชาวไทดำที่มีความเกี่ยวข้องกับผ้าชิ้นตาคหมีทั้งผู้ผลิต (ช่างทอ) และผู้บริโภค (ผู้ใช้งาน ผู้สะสม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอื่นๆ) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกต

ผลการศึกษาพบว่า ผ้าชิ้นตาคหมีเป็นผ้านุ่งประเภทหนึ่งของผู้หญิงชาวไทดำที่บรรพบุรุษได้นำคิดตัวมาพร้อมกับการถูกกวาดต้อนเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี พบข้อสันนิษฐานถึงความสำคัญของผ้าชิ้นตาคหมี 4 ประการ คือ 1) อาจเป็นผ้านุ่งของผู้หญิงชาวไทดำที่มีความสำคัญพิเศษมากกว่าผ้าชิ้นชนิดอื่นๆ 2) อาจเป็นผ้าที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องชนชั้นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ 3) อาจเป็นผ้าที่ชาวไทดำนำมาสวมใส่เฉพาะในโอกาสสำคัญ และใช้ในพิธีกรรม 4) อาจไม่ปรากฏการสืบทอดการทอภายในประเทศไทย ปัจจุบันพบหลักฐานผ้าชิ้นตาคหมีที่มีรูปแบบและโครงสร้างในลักษณะเดียวกันแต่ต่างลวดลาย กระจายอยู่ในพื้นที่ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชิ้นหนึ่งที่มีคุณค่าในการเป็นมรดกทางวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีการส่งผ่านสื่อสารความเชื่อบางประการในเรื่องบรรพบุรุษและแก่นมายังปัจจุบันสำหรับกระบวนการรื้อฟื้นผ้าชิ้นตาคหมีที่เกิดขึ้นนั้น พบว่าชาวไทดำเป็นกลุ่มคนหลักในการขับเคลื่อนผ่านปฏิบัติการสร้างบริบทใหม่ให้กับผ้าชิ้นตาคหมีในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การสร้างบริบทใหม่ผ่านการผลิตหรือการทอ, การใช้งาน, การแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ข้อมูล และการสะสม ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการรื้อฟื้นดังกล่าวขึ้นคือสำนึกทางชาติพันธุ์และความรู้สึกโหยหาอดีตที่ก่อให้เกิดการแสดงตัวตนหรืออัตลักษณ์ผ่านผ้าชิ้นตาคหมี

คำสำคัญ : ผ้าชิ้นตาคหมี / กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ / การสร้างบริบทใหม่

THE RECONTEXTUALIZATION OF TAI DAM'S SIN TA-MEE IN WESTERN THAILAND

PHISUTTHILAKSANA BOONTO 5337877 LCCU/M

M.A. (CULTURE AND DEVELOPMENT)

THESIS ADVISORY COMMITTEE : WEERANAN DAMRONGSAKUL, Ph.D.,
JITJAYANG YAMABHAI, Ph.D.

ABSTRACT

This study was purposed to clarify the relation of sin ta-mee to the Tai Dam's ethnic cultural heritage and also explain the reanimation process by the concepts of cultural heritage, nostalgia, semiology and ethnic identity. These concepts were taken as a guideline for the study analysis. This study was processed under the methods of qualitative research, documentary research as well as direct experience from the Tai Dam ethnic group in western Thailand, whose life has been involved with sin ta-mee fabric; for instance, manufacturers, weavers, consumers and fabric collectors. The information was gathered through interview and observation.

The researcher has found that sin ta-mee is the ikat woven dress of Tai Dam, which their elders brought in while immigrating from Sip Song Chau Tai to Thailand in the Thonburi period about 200 years ago. The importance of the fabric could be assumed in 4 categories: 1) sin ta-mee might be the favorite and special dress of Tai Dam women, 2) it might refer to Tai Dam's social classes, 3) it might be typical fabric worn by Tai Dam people on special occasions, and 4) the fabric weaving might not be inherited in Thailand. There has been found evidence of sin ta-mee scattered in western Thailand which has the same form and pattern, but difference in design. These are the forms of historical evidence that could assume sin ta-mee as a cultural heritage with the worth of the original belief in 'Tan' and spirits of the ancestors. The reanimation process found that Tai Dam were the main people who were motivated through the re-texture of sin ta-mee by weaving, usage, knowledge exchange and expansion as well as fabric collecting. The main factors of the reconstruction process include ethnic realization and nostalgia which could lead to a show of identity through sin ta-mee.

KEY WORDS: SIN TA-MEE / TAI DAM / RECONTEXTUALIZATION

186 pages